

Nominalizované struktury se dvěma aktanty ve formě bezpředložkového genitivu¹

Nominalized structures with two participants in post-nominal genitive

Double post-nominal genitives in Czech have thus far been illustrated only by a single type of nominalized structure, e.g., *zbavení ženy starostí* ‘relieving woman-GEN worry-GEN.PL, i.e. relieving the woman of worries’. In this paper, we specify three other types of double post-nominal genitive constructions and search for their frequency in the Prague Dependency Treebank and in the Czech National Corpus. Although the constructions are rare and less acceptable, we try to show that Czech grammar system allows them. Special attention is paid to nominalizations of support verb constructions; they can be interpreted as one lexical unit which enables them to be used within double post-nominal genitive constructions.

Key words: corpora, double post-nominal genitives, nominalized structure, participants, support verb constructions

Klíčová slova: adnominální bezpředložkový genitiv, aktant, korpus, nominalizovaná struktura, verbonominální predikát

1 Úvod

Konstrukce, v nichž je české deverbativní substantivum rozvíjeno dvěma aktanty (A_1 a A_2) ve formě bezpředložkového genitivu ($\text{Gen}_{\text{Adnom}}$), jsou relativně specifické, protože k vyjádření více než jednoho aktantu genitivní formou může dojít jen za určitých podmínek a počet řídicích substantiv, která tyto podmínky splňují, je značně omezený.² Tradičně bývají za jedinou možnou českou nominalizovanou strukturu (NS) se dvěma aktanty vyjádřenými pomocí $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ považovány takové NS, jimž odpovídá základová větná struktura (ZVS), v níž je jedna pozice s Gen pozicí valenční (např. Panevová, 2000, s. 176). Jako příklady jsou uváděny pouze takové struktury (dále označované NS_1), pro něž platí, že A_1 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Ak}$) a A_2 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Gen}_{\text{Averb}}$), např. *zbavení ženy starostí*. Naopak struktury (dále označované NS_2), pro něž platí, že A_1 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Nom}$)

¹ Text této studie vznikl s podporou projektu GAČR P406/12/P190 *Systematický, úsporný a na korpusu založený popis valenčních vlastností českých deverbativních substantiv (teorie a praxe)*. Tato studie využívá jazykové zdroje a nástroje vyvinuté, uchovávané a distribuované v rámci projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR LINDAT-CLARIN LM2010013.

² K obdobným strukturám v jiných jazycích viz Alexiadou (2001, s. 144–150), Engelhardt – Trugman (1999) a Rappaport (2001).

a A_2 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Ak}$), jsou považovány za negramatické, např. **psaní Petra dopisu*, protože čeština zakazuje dva strukturní pády se stejnou morfologickou realizací, přesněji dva strukturní pády s realizací Gen substantivního deklinačního typu (struktura *Lukavského recitování Kainara* je gramatická; Karlík, 2002, s. 18).

V této studii, opřené o data z Pražského závislostního korpusu (PDT) a Českého národního korpusu (ČNK), se pokusíme ukázat, že počet typů NS se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ substantivního deklinačního typu je vyšší, než se v odborných studiích předpokládalo.³ Zároveň si však budeme všimát skutečnosti, že tyto nově vymezené typy konstrukcí jsou v českých korpusech doloženy spíše výjimečně, přičemž je navíc hodnotíme jako méně přijatelné než typ základní, tj. NS_1 . Budeme si tedy klást otázku, zda jsou tyto konstrukce vlastně gramatické (viz oddíly 2 a 7.5).

Dále nás bude zajímat, zda se v NS se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ vyskytují pouze tzv. verbální substantiva, např. *vyučování*, nebo také tzv. dějová substantiva, např. *výuka*.

Budeme si rovněž všimát slovosledu jednotlivých aktantů, tj. zda jsou pro určitou NS možné obě slovosledné varianty, $A_1 A_2$ i $A_2 A_1$, případně která z nich je typičtější.

V neposlední řadě si ukážeme, že NS se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ mohou být nominalizací různých typů víceslovných lexikálních jednotek (zejména verbonominálních predikátů s kategoriálním slovesem, dále VNP; Radimský, 2010).⁴

2 Přehled zkoumaných struktur a jejich gramatičnost

Adnominální genitiv může být výsledkem jak typických, tak specifických posunů v povrchových realizacích participantů (Kolářová, 2010, s. 54n). K typickým posunům patří posuny $\text{Nom} \rightarrow \text{Gen}_{\text{Adnom}}$, $\text{Ak} \rightarrow \text{Gen}_{\text{Adnom}}$, $\text{Gen}_{\text{Adverb}} \rightarrow \text{Gen}_{\text{Adnom}}$. Ke specifickým posunům patří např. jeden z posunů participantu propoziční povahy (PPP), zjednodušeně $\text{PPP} \rightarrow \text{Gen}_{\text{Adnom}}$ (např. *navykl si, že kouří / kouřit / na kouření* $\rightarrow$ *návyk kouření*). Vezmeme-li v úvahu nejtypičtější dvojaktantové a trojaktantové ZVS a výše uvedené posuny, jejichž výsledkem je $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$, získáme pět čistě teoretických možností NS se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$:

1. NS_1 , v níž A_1 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Ak}$) a A_2 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Gen}_{\text{Adverb}}$), např. *zbavení ženy starostí* ($\leftarrow$ *zbaví ženu starostí*);
2. NS_2 , v níž A_1 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Nom}$) a A_2 ($\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Ak}$), např. **psaní Petra dopisu* ($\leftarrow$ *Petr píše dopis*);

³ První zmínky o výskytu NS se dvěma $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ u substantiva *dotyk/dotek* se objevují u Kolářové (2012).

⁴ Kategoriální slovesa jsou v rámci různých metodologických přístupů (Radimský, 2010, s. 10) nazývána také např. podpůrná slovesa (f. *verbes supports*, a. *support verbs*), lehká slovesa (a. *light verbs*) nebo funkční slovesa (n. *Funktionsverben*).

3. NS₃, v níž A₁ (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Gen_{Adverb}), např. *?domáhání se paní Ireny svého majetku* (← *paní Irena se domáhá svého majetku*);
4. NS₄, v níž A₁ (Gen_{Adnom} ← Ak) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Ak), např. *?vyučování cizího jazyka dětí školního věku* (← *vyučuje cizí jazyk děti školního věku*);
5. NS₅, v níž A₁ (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ (Gen_{Adnom} ← PPP), např. **návyk Petra kouření* (← *Petr si navykl, že kouří / kouřit / na kouření*).

Jak již bylo uvedeno v oddíle 1, struktura NS₁ je gramatická, struktura NS₂ je negramatická. Při posuzování gramatičnosti nově vymezených struktur NS₃, NS₄ a NS₅ se řídíme:

- (a) dosud popsanými gramatickými pravidly (oddíl 1);
- (b) vlastní intuicí rodilého mluvčího, zahrnující několik stupňů při hodnocení struktur: přijatelná, méně přijatelná (značka ?), nepřijatelná (značka *);
- (c) výskytem daných struktur v českých korpusech.

Zatímco struktura NS₅ je podle naší intuice i podle analogie ke struktuře NS₂ negramatická (dále se jí tedy nebudeme zabývat), struktury NS₃ a NS₄ představují typy, u nichž hranice mezi gramatickým a negramatickým není na první pohled zřejmá (ke stupňům gramatičnosti srov. již Chomsky, 1964). Valenční genitivní pozice v ZVS struktury NS₃ mluví pro její gramatičnost, aktant A₁ (Gen_{Adnom} ← Nom) ji však připodobňuje negramatické struktuře NS₂. ZVS struktury NS₄ je velmi specifická přítomností dvou bezpředložkových akuzativů. Genitivní forma aktantů v NS₄ odpovídá typickým posunům, avšak možnost utvořit takovou NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom}, v jejíž ZVS není přítomna valenční genitivní pozice, není v dosavadních popisech gramatických pravidel zahrnuta. Ve srovnání s gramatickými a zcela přijatelnými strukturami NS₁ hodnotíme NS₃ a NS₄ jako méně přijatelné. Více může napovědět jejich korpusová analýza.

Hodnocení gramatičnosti na základě výskytu v korpusech je však problematické. Podle Štíchy (2001, s. 163–165) nulová doloženost jevu v korpusu nemusí automaticky znamenat jeho negramatičnost, stejně jako řada dokladů nemusí vždy znamenat gramatičnost. Sampson (2002, s. 165–179) zcela zpochybňuje možnost učinit hranici mezi gramatickým a negramatickým na základě výskytu v korpusu. Mimo jiné poukazuje na skutečnost, že některé „atypické“ konstrukce mohou být použity v kontextu, v němž jsou pro rodilého mluvčího zcela přijatelné.

Při vyhodnocování korpusových dokladů v této studii nereflktujeme pouze počet výskytů konstrukcí s jednotlivými řídicími substantivy, ale zkoumáme potencialitu dané NS u většího množství jejích zástupců. Vzhledem k velmi omezenému počtu základových sloves zkoumaných NS je i počet odvozených řídicích substantiv velmi malý (viz oddíl 7). V případě, že je daný typ NS v korpusech doložen u alespoň tří řídicích substantiv, je možné se domnívat, že se nejedná o ojedinělá, nahodilá užití negramatických konstrukcí, ale že gramatika češtiny dané konstrukce umožňuje a rodilí mluvčí je takto užívají.

3 Vyhledávání substantivních valenčních struktur v závislostním a v lineárním korpusu

V závislostním korpusu je možné pomocí jednoho dotazu získat všechny odpovídající struktury, aniž bychom museli předem vymezovat lemmata řídicích substantiv, počet pozic mezi řídicím substantivem a aktantem nebo pořadí aktantů. Je-li daná struktura anotována správně, je míra úspěšnosti vyhledávání stoprocentní. Pražský závislostní korpus (oddíl 4) je ovšem ve srovnání s lineárním Českým národním korpusem výrazně menší a některé méně frekventované konstrukce zde vůbec nejsou doloženy.

Oproti tomu v lineárním korpusu je třeba valenční struktury vyhledávat pomocí dotazů, které umožňují výskyt libovolných pozic mezi řídicím substantivem a aktantem (některé pozice jsou žádoucí, např. rozvíjející adjektiva, jiné jsou nežádoucí, např. slovesa). Dotazy je většinou třeba zadávat pro každé substantivum a pro každé pořadí aktantů zvlášť. Pokud se nepodaří předem vytipovat všechna relevantní řídicí substantiva, zůstanou některé konstrukce zcela opomenuty. Přes pečlivou přípravu dotazů bývá mezi nalezenými doklady velké procento konkordancí, které neodpovídají vyhledávané konstrukci.

4 NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} v PDT

Tři roviny anotace PDT 2.0 (morfologická, analytická a tektogramatická; Hajič et al., 2006) umožňují při dotazu kombinovat morfologické, syntaktické a v omezené míře i sémantické vlastnosti vyhledávaných konstrukcí i jednotlivých valenčních doplnění. Je tedy např. možné v dotazu určit, že doplnění v Gen_{Adnom} má být aktant, nikoli volné doplnění, srov. níže uvedený dotaz vytvořený v programu Netgraph (Mírovský – Ondruška, 2009). Valenční rámce řídicích substantiv NS zkoumaných v této studii obsahují buď dva aktanty, aktor (ACT) a patiens (PAT), nebo tři aktanty, ACT, PAT a adresát (ADDR).⁵

```
Dotaz: [ ]([hide=true,m/tag=N*],[functor=ACT]([hide=true,m/tag=N???2*],[hide=true,m/tag=R*,_#occurrences=0]),[functor=PAT]([hide=true,m/tag=N???2*],[hide=true,m/tag=R*,_#occurrences=0]))
```

V datech PDT 2.0 anotovaných na všech třech rovinách (0,8 miliónu slov) bylo nalezeno pouze 5 dokladů vyhledávané konstrukce, přičemž pouze jedna z nich je dokladem NS_1 , viz (1). Doklady (2) a (3) je možné přiřadit k NS_2 , příklad (4) ilustruje dva doklady NS_3 . Všimněme si, že v dokladech (3) a (4) je možné řídicí substantivum spolu s patientem označit za některý z typů víceslovných lexikálních jednotek; v dokladu (3) se jedná o nominalizaci frazému *slyšet trávu růst* a v příkladu (4) jde o nominalizaci VNP *nabýt platnosti/účinnosti*. V případě, že by v PDT byly víceslovné lexikální jednotky anotovány nikoli jako závislostní

⁵ K označení aktantů a dalších doplnění v PDT viz Mikulová et al. (2005).

strom obsahující uzly pro řídicí a závislou část dané lexikální jednotky, ale jako jeden uzel (tj. např. *nabytí_platnosti*), pak by aktor v konstrukcích (3) a (4) rozvíjel celou tuto víceslovnou lexikální jednotku a o konstrukci se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} by se nejednalo. Existuje však více důvodů, proč je v PDT 2.0 zachycována syntaktická struktura víceslovných lexikálních jednotek (např. valence jednotlivých členů).⁶ I v této studii budeme dané konstrukce analyzovat z hlediska primární syntaktické analýzy, tj. jako NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} .

- (1) *hlasování o zbavení poslanecké immunity.PAT pana Sládka.ADDR*
- (2) *výzkum veřejného mínění.PAT agentury.ACT Emnid*
- (3) *slyšení růstu.PAT trávy pana.ACT Pitharta*
- (4) *nabytí účinnosti/platnosti.PAT zákona.ACT*

5 Nominalizace verbonominálních predikátů s kategoriálním slovesem

Jak jsme ukázali v oddíle 4, výsledky vyhledávání v PDT naznačily, že NS se dvěma Gen_{Adnom} se mohou vyskytnout v rámci různých typů víceslovných lexikálních jednotek. Při vyhledávání v ČNK (oddíl 7) se omezujeme na nominalizace VNP.

Jednou z charakteristických vlastností kategoriálních sloves a analogicky i jejich nominalizací je jejich „lexikálněsémantická vyprázdněnost“. Ta však není binární, ale skalární veličinou (Radimský, 2010, s. 44), proto při zkoumání NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} označujeme plnovýznamové a (více nebo méně) sémanticky vyprázdněné užití řídicího substantiva pracovními písmeny A, B a C (A pro plnovýznamové užití, např. *domáhání se majetku*, B pro sémanticky vyprázdněné užití, např. *sbíráni zkušeností*, C pro přechodné typy, tj. široce chápané VNP, např. *vzdávání se odpovědnosti*).

Ukázalo se, že nominalizace úzce nebo široce chápaných VNP jsou zastoupeny ve strukturách NS_2 a NS_3 . Za zmínku stojí především struktura NS_2 : Přestože je tato struktura při plnovýznamovém užití řídicího substantiva (NS_2A) negramatická, při jeho sémantickém vyprázdnění (NS_2B) je typickým příkladem nominalizace VNP, v němž je predikativní jméno vyjádřeno akuzativem.

Vzhledem ke skutečnosti, že při nominalizaci VNP stojí predikativní jméno většinou těsně za nominalizací kategoriálního slovesa, ve strukturách označených písmenem B zcela převažuje pořadí aktantů $A_2 A_1$. Oproti tomu ve strukturách označených písmenem A a C jsou většinou možné obě slovosledné varianty (viz oddíl 7.5).

---

⁶ V některých případech je v PDT příslušnost k víceslovné lexikální jednotce zachycena pomocí funktorů (např. DPHR pro závislou část frazémů a CPHR pro predikativní jméno VNP; u nominalizací VNP však zůstává PAT, srov. Mikulová a kol., 2005, s. 292n).

6 NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} vs. postupné rozvíjení substantiv

Pro správnou syntaktickou analýzu určité NS je důležité stanovit její ZVS. Např. struktura uvedená v (5) má dvě interpretace. Při první interpretaci, viz (6), odpovídá syntaktická analýza tzv. postupnému rozvíjení substantiv (tj. substantivum *dovednosti* je rozvíjeno substantivem *děti*), při druhé interpretaci, viz (7), se však jedná o NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} (tj. substantivum *výuka* je rozvíjeno substantivem *děti*). Více interpretací mívají zejména NS, v nichž je první substantivum rozvíjející řídící substantivum jeho patientem. Struktury, v nichž je toto substantivum aktorem nebo adresátem řídícího substantiva, nemohou být analyzovány jinak než jako NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} .

(5) *výuka plaveckých dovedností dětí předškolního věku*

(6) *někdo vyučuje (někoho) plavecké dovednosti dětí předškolního věku*

(7) *někdo vyučuje děti předškolního věku plavecké dovednosti*

Po pečlivé analýze hodnotíme všechny doklady uvedené v oddílech 4 a 7 jako NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} . Při stanovení ZVS a následné interpretaci dokladů s pořadím aktantů $A_2 A_1$ se u NS_1 řídíme valenčními vlastnostmi řídících substantiv, u nominalizací VNP koreferencí konatelů řídícího substantiva a aktantu A_2 , u všech typů NS pak také znalostí světa.

Pokud bychom např. strukturu v (1) interpretovali jako postupné rozvíjení substantiv (substantivum *Sládek* by rozvíjelo substantivum *imunita*), chyběl by slovesu v ZVS takové struktury i řídícímu substantivu dané NS aktant ADDR, srov. **zbavil (poslanecké imunity.PAT (pana Sládka))*. Se znalostí světa navíc víme, že nikdo nemůže *někoho jiného* zbavit *imunity pana Sládka*. Se znalostí světa také nemůžeme interpretovat např. doklady (29) a (45) jako postupné rozvíjení substantiv, protože víme, že v reálném světě není při sportu žádná *sít domácího hráče*, příp. víme, že se nedoučuje *čeština dětí cizinců*.

Důležitou vlastností většiny nominalizovaných struktur, jejichž ZVS tvoří VNP (tj. struktur NS_2B a NS_3B , ale i NS_3C), je skutečnost, že nelze porušit koreferenci konatelů⁷ řídícího substantiva (N) a aktantu A_2 (neboli konatelem N nemůže být nikdo jiný než aktant A_1). Např. pro VNP *ujímat se vlády* platí, že nevyjádřený konatel substantiva *vláda* je referenčně totožný s konatelem slovesa *ujímat se*, tj. v (8) se substantivem *banka*. Pro nominalizaci daného VNP analogicky platí, že konatelem substantiva *ujímání se* nemůže být nikdo jiný než aktant A_1 (*banky*), srov. (9) až (11), a že strukturu v (9) je třeba analyzovat jako NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} .

⁷ K této problematice u VNP viz např. Radimský (2010). K dalším typům referenční totožnosti valenčních členů v rámci VNP a k jejich zachycování při anotaci v PDT viz Kolářová (2010, s. 109–126).

- (8) *Tato banka se ujímá vlády v impériu IPB.*
 (9) *ujímání se vlády této banky v impériu IPB*
 (10) **ředitelovo ujímání se vlády této banky v impériu IPB*
 (11) **Ředitel se ujímá vlády této banky v impériu IPB.*

7 NS se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ v ČNK

Struktury se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ jsme vyhledávali v referenčních subkorpusech řady SYN, konkrétně v SYN2000, SYN2005, SYN2006PUB, SYN2009PUB a SYN2010. U nejméně doložené struktury NS_4 doplňujeme i analýzu výskytu v SYN2013PUB. S pomocí valenčních slovníků VALLEX (Lopatková et al., 2012) a PDT-Vallex (Uřešová et al., 2014) jsme vytipovali seznamy základových sloves, která spolu se svými aktanty představují ZVS struktur NS_1 , NS_3 a NS_4 . Následně jsme si vytvořili seznamy verbálních i dějových substantiv a zkoumali jsme, zda se v subkorpusech ČNK vyskytují se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$. Používali jsme následující dotaz, sestavený v korpusovém manažeru Bonito: ($[\text{lemma}=\text{"x"}] [!(\text{tag}=\text{"[Z|R|V|J].*"})]\{0,3\} [\text{tag}=\text{"N..2.*"}] [!(\text{tag}=\text{"[Z|R|V|J].*"})]\{0,3\} [\text{tag}=\text{"N..2.*"}]$)⁸. Nominalizace VNP ze struktur NS_2 jsme vytipovali na základě VNP obsažených v PDT-Vallexu. V ČNK jsme vyhledávali již přímo tyto nominalizace, následované doplněním v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$, např. ($[\text{lemma}=\text{"sbírání"}] [\text{lemma}=\text{"zkušenost"}] [!(\text{tag}=\text{"[Z|R|V|J].*"})]\{0,3\} [\text{tag}=\text{"N..2.*"}]$). Absolutní frekvence nalezených dokladů uvádíme v oddíle 7.5 v tabulce č. 1.

7.1 Struktura NS_1 [$A_1 = \text{ADDR} (\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow A_k)$ $a A_2 = \text{PAT} (\text{Gen}_{\text{Adnom}} \leftarrow \text{Gen}_{\text{Adverb}})$]

Gramatickou a zcela přijatelnou strukturou se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ představuje struktura NS_1 . Jedná se o strukturu s plnovýznamovým užitím pěti řídicích substantiv *ušetření, zbavení, zbavování, zproštění a zprošťování*, odvozených od pouhých šesti základových sloves; dějová substantiva nelze vůbec utvořit. Tento základní typ NS se dvěma aktanty v $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ nám slouží pouze jako orientační východisko pro srovnání s nově vymezenými typy NS, proto jsme detailní korpusovou analýzu struktury NS_1 provedli jen v SYN2000. Tam se však struktury se substantivy *ušetření* a *zprošťování* vůbec nevyskytly, proto jsme nahlédli i do dalších subkorpusů řady SYN; v SYN2006PUB a v SYN2010 již doloženy jsou. Struktura NS_1 se užívá při obojím pořadí aktantů, tj. $A_1 A_2$, viz (12) až (14), i $A_2 A_1$, viz (15) a (16).

⁸ V dotazu po lemmatu řídicího substantiva (proměnná *x*) následují dvě substantiva v genitivu, přičemž před každým z nich mohou být takové 0–3 „libovolné“ pozice, které nejsou interpunkcí, předložkou, slovesem nebo spojkou (viz také oddíl 3).

- (12) *K ušetření jeho rodiny.ADDR represálií.PAT nutno inscenovat jeho únos.* (SYN2010)
 (13) *zproštění poddaných.ADDR přísahy.PAT věrnosti* (SYN2005)
 (14) *zbavení autora.ADDR státního občanství.PAT* (SYN2000)
 (15) *zprošťování mlčenlivosti.PAT policejních svědků.ADDR* (SYN2006PUB)
 (16) *metodické zbavování důstojnosti.PAT Židů.ADDR* (SYN2005)

7.2 Struktura NS₂ [A₁ = ACT (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ = PAT (Gen_{Adnom} ← Ak)]

Struktura NS₂A, tj. struktura NS₂ s plnovýznamovým užitím řídicího substantiva, je negramatická, viz oddíly 1 a 2 a příklad (17).

- (17) **psaní Petra.ACT dopisu.PAT // *psaní dopisu.PAT Petra.ACT*

Struktura NS₂B je příkladem NS, v níž N spolu s A₂ tvoří nominalizaci VNP. Pro představení tohoto typu jsme vybrali nominalizace VNP *nalezení kompromisu, navázání kontaktu, sbírání zkušeností, vzdání holdu a zaujetí/zaujmutí stanoviska*. Pořadí aktantů A₁ A₂ by u NS₂B bylo zcela nepřijatelné (srov. **sbírání nejmladších závodníků.ACT zkušeností.PAT*), čemuž byl přizpůsoben i výše uvedený dotaz. Všechny nalezené doklady jsou tedy pouze s pořadím aktantů A₂ A₁, viz (18) až (22). Strukturu NS₂B hodnotíme jako gramatickou a přijatelnou strukturu, pokud N spolu s A₂ interpretujeme ze sémantického hlediska jako jednu lexikální jednotku (viz oddíl 4). Z hlediska primární syntaktické analýzy se však jedná o NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom}.

- (18) *... cílem bylo ... nalezení kompromisu.PAT aliance.ACT s Ruskem* (SYN2006PUB)
 (19) *přiležitost k navázání kontaktů.PAT co největšího počtu.ACT lidí* (SYN2000)
 (20) *Cenné bylo sbírání zkušeností.PAT nejmladších závodníků.ACT.* (SYN2009PUB)
 (21) *... scéna připomínala vzdání holdu.PAT mafiánů.ACT svému kmotrovi.* (SYN2009PUB)
 (22) *podklady k zaujetí stanoviska.PAT města.ACT Brna k událostem...* (SYN2009PUB)

7.3 Struktura NS₃ [A₁ = ACT (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ = PAT (Gen_{Adnom} ← Gen_{Adverb})]

Ze zkoumaných typů NS je struktura NS₃ reprezentována nejvyšším počtem řídicích substantiv. Od základových sloves NS₃ lze utvořit cca 150 verbálních a 19 dějových substantiv. S doplněním v Gen_{Adnom} (← Gen_{Adverb}) se při různých kombinacích a formách aktantů vyskytlo v subkorpusech ČNK 50 verbálních substantiv a 4 dějová substantiva (Kolářová, 2012). Se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} se vyskytlo 14 verbálních substantiv a 1 dějové substantivum (se dvěma variantami lemmatu, tj. *dotyk* a *dotek*).

Doklady struktur NS₃ dělíme na tři podtypy (NS₃A, NS₃B, NS₃C) podle míry sémantického vyprázdňení řídicího substantiva (viz oddíl 5). Struktury NS₃ vnímáme jako výrazně méně přijatelné než NS₁, a to zejména struktury NS₃A.

V některých případech (podobně i u NS₄) jsou přijatelnější struktury s rozvířenými aktanty. Struktury NS₃B a částečně i NS₃C je možné analyzovat podobně jako NS₂B, tj. N spolu s A₂ můžeme ze sémantického hlediska interpretovat jako jednu lexikální jednotku, čemuž odpovídá i zcela převažující pořadí aktantů A₂ A₁.

Struktura NS₃A⁹ je strukturou s plnovýznamovým užitím řídicích substantiv. Jde o verbální substantiva *domáhání se*, *dožití (se)*, *vzdání se*, *zbavování se*, s pořadím aktantů A₁ A₂, viz (23) až (26), a dějové substantivum *dotyk/dotek*, většinou vázané na sportovní zpravodajství, doložené s obojím pořadím aktantů, srov. (27) až (30).

- (23) *poukázal ... na domáhání se Ireny Riškové*.ACT „svých“ peněz.PAT (SYN2009PUB)
- (24) *Pojistnou událost je ... dožití pojištěné osoby*.ACT *sjednaného konce*.PAT *pojištění* (SYN2009PUB)
- (25) ... v kauze nuceného *vzdání se* Z. Boháče.ACT *funkce*.PAT *vedoucího* ... (SYN2000)
- (26) *zbavování se* *radnice*.ACT *nepohodlných zaměstnanců*.PAT (SYN2009PUB)
- (27) *HPV se šíří fyzickým kontaktem či dotykem* *infikované části*.ACT *těla neinfikované*.PAT (SYN2005)
- (28) *Ona toužila alespoň po prvním polibku, něžněm jak dotek* *včelky*.ACT *pestíku*.PAT *květu nedaleko místa, kde jsme seděli*. (SYN2005)
- (29) *píšťalka ... signalizující dotek* *sítě*.PAT *domácího hráče*.ACT (SYN2009PUB)
- (30) *Pískot doprovázel každý dotyk* *puku*.PAT *plzeňského útočníka*.ACT (SYN2009PUB)

Struktura NS₃B je dalším příkladem NS, v níž N spolu s A₂ tvoří nominalizaci VNP s kategoriálním (zde fázovým) slovesem. Je reprezentována zejména nominalizacemi s řídicím substantivem *nabytí*, z nichž nejčastější *nabytí platnosti / účinnosti / (právní) moci* jsou vzhledem k charakteru a obsahu textů ČNK mnohanásobně četnější než nominalizace s jinými řídicími substantivy. Nominalizace se substantivem *nabytí* se v pěti případech vyskytla s pořadím aktantů A₁ A₂, srov. (31). Všechny ostatní doklady i doklady nominalizací *pozbytí platnosti/účinnosti/způsobivosti*, *ujímání se vlády* a *zanechání činnosti* se vyskytly pouze s pořadím aktantů A₂ A₁, viz (32) až (35).

- (31) *Do nabytí rozsudku*.ACT *právní moci*.PAT *však bude stavět dál*. (SYN2009PUB)
- (32) ... je *nabytí jistoty*.PAT *veřejnosti*.ACT *o tom, že je Vladimír Železný gauner*... (SYN2006PUB)
- (33) ... *pozbytí způsobivosti*.PAT *zaměstnance*.ACT *vykonávat práci ze zdravotních důvodů*. (SYN2009PUB)
- (34) *Chápu to jako proces ujímání se vlády*.PAT *ČSOB*.ACT *v impériu IPB* (SYN2009PUB)
- (35) *Zanechání činnosti*.PAT *řady*.ACT *klíčových hráčů* (SYN2009PUB)

---

⁹ Obdobná struktura, v níž by aktant A₂ byl adresát, např. *vyptávání se hostitele*.ACT *vzácného hosta*.ADDR, *co si dá k obědu*.PAT, se v ČNK nevyskytla. U dějových substantiv (např. *otázka*, *dotaz*) je tato struktura negramatická.

Ve strukturách NS₃C hodnotíme N spolu s A₂ jako nominalizaci široce chápaného VNP, v němž sice nelze porušit koreferenci konatelů N a A₂, ale míra sémantického vyprázdnění N je menší než u typu B. Jedná se o nominalizace *vzdání se obhajoby*, *vzdávání se odpovědnosti*, *zbavení se práva/zodpovědnosti*, *zbavování se odpovědnosti*, *zdržení se jednání* a *zřeknutí se práva/možnosti/kandidatury*. Doklady s pořadím aktantů A₂ A₁, viz (36) až (40), početně převažují nad doklady s pořadím A₁ A₂, viz (41) a (42).

- (36) *pokrytecké vzdávání se odpovědnosti*.PAT státu.ACT za starší spoluobčany (SYN2000)
 (37) *klauzule o zbavení se práva*.PAT Litvínova.ACT na Růžičku (SYN2006PUB)
 (38) *Privatizaci cítí jako zbavování se odpovědnosti*.PAT města.ACT za své občany. (SYN2009PUB)
 (39) ... *zdržení se protiprávního jednání*.PAT Českých aerolinií.ACT (SYN2010)
 (40) *E. Maternová nemůže dům prodat bez zřeknutí se práva*.PAT druhého vlastníka.ACT. (SYN2006PUB)
 (41) *vzdání se Miloslava Ransdorfa*.ACT obhajoby.PAT postu místopředsedy (SYN2009PUB)
 (42) *písemné zřeknutí se Bohemians*.ACT možnosti.PAT odvolání (SYN2009PUB)

7.4 Struktura NS₄ [A₁ = ADDR (Gen_{Adnom} ← Ak) a A₂ = PAT (Gen_{Adnom} ← Ak)]

Struktura NS₄ představuje strukturu s plnovýznamovým užitím řídicích substantiv odvozených od slovesa *učit* a jeho derivátů, majících ve svém valenčním rámci dva aktanty v bezpředložkovém akuzativu. Tímto omezením je dán i malý počet řídicích substantiv NS₄; jedná se o čtyři verbální substantiva *doučování*, *naučení*, *učení* a *vyučování* (doložená s obojím pořadím aktantů; k A₂ A₁ viz (43) až (45), k A₁ A₂ viz (46) a (47))¹⁰ a o jedno dějové substantivum (*výuka*), doložené pouze s pořadím aktantů A₂ A₁, viz (48). Strukturu NS₄ hodnotíme jako méně přijatelnou než základní strukturu NS₁, přestože aktant A₁ je zde také adresát.

- (43) *vyučování hudební výchovy*.PAT *imitujících dětí*.ADDR – zpěváků (SYN2009PUB)
 (44) *komfort při učení lyžařských dovedností*.PAT *vlastních ratolestí*.ADDR (SYN2013PUB)
 (45) ... *dostane 30000 korun na výuku a doučování češtiny*.PAT *děti*.ADDR *cizinců* (SYN2013PUB)
 (46) ... *s programem ukázky a naučení dětí*.ADDR *malování*.PAT *vajec různými technikami* (SYN2013PUB)
 (47) *Spolupráce ... při učení žáků*.ADDR *první pomoci*.PAT *funguje už zhruba pátým rokem*. (SYN2009PUB)
 (48) *K hlavním zásadám ... při výuce cizího jazyka*.PAT *děti*.ADDR *mladšího školního věku patří...* (SYN2010)

¹⁰ Interpretace homonymních tvarů *malování* a *pomoci* v (46) a (47) jako dativu je podle nás nepravděpodobná.

7.5 Vyhodnocení výsledků

V tabulce č. 1 uvádíme absolutní frekvence jednotlivých typů NS a jejich řídicích substantiv (v závorce za substantivem nebo nominalizací VNP). Značka – znamená, že daná NS nebyla v daném subkorpusech vyhledávána.

NS	Počet subst.	Počet výskytů dané NS v subkorpusech ČNK						Pořadí aktantů Celkem
		SYN2000	SYN2005	SYN2006PUB	SYN2009PUB	SYN2010	SYN2013PUB	
NS ₁	(5)	<i>ušetření</i> (0), <i>zbavení</i> (42), <i>zbavování</i> (4), <i>zproštění</i> (6), <i>zprošťování</i> (0) ¹¹						A ₁ A ₂ : 24 A ₂ A ₁ : 28
		52	–	–	–	–	–	
NS ₂ B	6	<i>nalezení kompromisu</i> (1), <i>navázání kontaktu</i> (2), <i>sbíráni zkušeností</i> (2), <i>vzdání holdu</i> (2), <i>zaujetí/zaujmutí stanoviska</i> (3)						A ₁ A ₂ : 0 A ₂ A ₁ : 10
		1	1	1	5	2	–	10
NS ₃ A	4	<i>domáhání se</i> (1), <i>dožítí (se)</i> (2), <i>vzdání se</i> (2), <i>zbavování se</i> (1)						A ₁ A ₂ : 6 A ₂ A ₁ : 0
		1	0	0	5	0	–	6
	1	<i>dotyk</i> (6) / <i>dotek</i> (11)						A ₁ A ₂ : 8 A ₂ A ₁ : 9
		2	2	1	11	1	–	17
NS ₃ B	3+(1)	<i>nabytí platnosti</i> (129) / <i>účinnosti</i> (971) / <i>právní moci</i> (514) ¹² , <i>pozbytí platnosti</i> (4) / <i>účinnosti</i> (2) / <i>způsobilosti</i> (1), <i>ujímání se vlády</i> (1), <i>zanechání činnosti</i> (2)						A ₁ A ₂ : 0 A ₂ A ₁ : 10
		1	1	1	7	0	–	10
NS ₃ C	6	<i>vzdání se obhajoby</i> (1), <i>vzdávání se odpovědnosti</i> (1), <i>zbavení se práva</i> (1) / <i>zodpovědnosti</i> (1), <i>zbavování se odpovědnosti</i> (2), <i>zdržení se jednání</i> (1), <i>zřeknutí se práva</i> (1) / <i>možnosti</i> (1) / <i>kandidatury</i> (1)						A ₁ A ₂ : 2 A ₂ A ₁ : 8
		1	0	4	4	1	–	10
NS ₄	4	<i>doučování</i> (1), <i>naučení</i> (1), <i>učení</i> (2), <i>vyučování</i> (2)						A ₁ A ₂ : 2 A ₂ A ₁ : 4
		0	0	0	3	0	3	6
	1	<i>výuka</i> (4)						A ₁ A ₂ : 0 A ₂ A ₁ : 4
		0	0	0	0	4	0	4
Celkem (bez NS ₁ , bez <i>nabytí</i>)	25	6	4	7	35	8	3	63

Tab. 1 Absolutní frekvence zkoumaných NS v subkorpusech ČNK

Z tabulky č. 1 vyplývá, že struktury NS₂B, NS₃ a NS₄ jsou ve všech použitých subkorpusech ČNK dohromady doloženy v průměru počtem 1,8 dokladu na 1 verbální substantivum (tj. 42 dokladů na 23 substantiv, bez započítání frekvencí struktur se substantivem *nabytí*) a 10,5 dokladu na 1 dějové substantivum (tj. 21 dokladů na 2 substantiva). Tyto velmi nízké absolutní frekvence odrážejí

¹¹ Frekvence struktur NS₁ nebyly do celkových počtů dokladů započítány.

¹² Frekvence NS₃B se substantivem *nabytí* nebyly do celkových počtů dokladů započítány.

specifičnost daných konstrukcí; srovnání s frekvencemi NS₁ (v SYN2000) také koresponduje s naším hodnocením, že struktury NS_{2B}, NS₃ a NS₄ jsou méně přijatelné než NS₁.

K interpretaci nízkých frekvencí je třeba srovnání s korpusovými analýzami běžnějších nominalizovaných struktur. Ty ukazují, že jsou-li vyjádřeny dva (příp. tři) aktanty, výrazně klesá počet dokladů, přičemž výjimkou nejsou ani případy jednotkových nebo nulových absolutních frekvencí, a to i u zcela přijatelných a gramatických struktur (Kolářová, 2010, s. 127–165). Absolutní frekvence úzce souvisejí s frekvencemi samotných řídicích substantiv v daném významu; ty jsou tradičně vyšší u dějových substantiv než u substantiv verbálních (srov. tamtéž). Např. nulový výskyt struktury NS₁ se substantivy *ušetření* a *zprošťování* v SYN2000 neznámá, že jsou NS s těmito substantivy negramatické, jen odráží skutečnost, že frekvence těchto substantiv v daném významu je velmi nízká, nebo dokonce nulová. Domníváme se tedy, že při současné velikosti korpusu je třeba při popisu substantivní valence pracovat i s doklady o frekvenci odpovídající hodnotě 1 nebo 2. Jak jsme uvedli v oddíle 2, je však podstatné, zda jsou dané struktury doloženy u více (u zkoumaných NS alespoň tři) zástupců, což struktury NS_{2B}, NS₃ i NS₄ splňují. Tato skutečnost naznačuje, že se nejedná o ojedinělá, nahlodilá užití negramatických konstrukcí.

Užívání struktur NS_{2B}, NS₃ a NS₄ je na jedné straně limitováno konfrontací s negramatickou strukturou NS_{2A}, na straně druhé je v některých případech podpořeno omezeními pro užití jiných forem aktantů. Užití genitivní formy pro A₁ může být důsledkem skutečnosti, že při daném lexikálním obsazení (např. substantiva v plurálu, rozvitá substantiva) není možné vyjádření pomocí posesiva. U struktur NS₄ by posesivní forma mohla být navíc nejednoznačná (srov. *Petrovo. ACT/ADDR doučování matematiky*). V některých případech, kdy A₁ je konatel, by bylo možné vyjádření pomocí bezpředložkového instrumentálu, i tato forma vyjádření však má svá omezení (Kolářová, 2013). Zdá se tedy, že není-li jiná, vhodnější možnost vyjádření, použije mluvčí jednu z daných NS, protože je gramatická pravidla také umožňují.

8 Podmínky pro užití NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom}

Nyní můžeme popsat podmínky pro užití NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} tak, jak se jeví po vyhodnocení dat z českých korpusů (zejména ČNK). Původní předpoklad, že gramatické jsou pouze NS₁ (oddíl 1), můžeme rozšířit o další možnosti. Domníváme se, že NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom} je (potenciálně) možná, když:

- (i) V ZVS je jedna pozice s Gen pozicí valenční:
  - (i)(a) NS₁: A₁ (Gen_{Adnom} ← Ak) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Gen_{Adverb})
  - (i)(b) NS₃: A₁ (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Gen_{Adverb}) [= PAT]

- (ii) V ZVS je jedna pozice s Ak a základové sloveso spolu s aktantem v Ak tvoří VNP:
 NS₂B: A₁ (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Ak), pouze s pořadím aktantů A₂ A₁
- (iii) V ZVS jsou dvě pozice s Ak:
 NS₄: A₁ (Gen_{Adnom} ← Ak) [=ADDR] a A₂ (Gen_{Adnom} ← Ak) [=PAT].

9 Závěr

V této studii jsme zkoumali, zda vedle struktur NS₁ existují v češtině ještě další typy NS se dvěma aktanty v Gen_{Adnom}. Vyhledávání v PDT nás přivedlo na myšlenku zahrnout do okruhu zkoumání i nominalizace VNP. Následné vyhledávání v ČNK potvrdilo výskyt čtyř předem vytipovaných typů NS, zahrnujících jak plnovýznamové užití řídicích substantiv, tak nominalizace VNP. Po vyhodnocení korpusových dokladů vyjadřujeme domněnku, že vedle zcela přijatelných struktur NS₁ gramatika češtiny umožňuje také méně přijatelné struktury NS₂B, NS₃ a NS₄ (nominalizace VNP s typickým pořadím aktantů A₂ A₁).

LITERATURA

- ALEXIADOU, A. (2001): *Functional Structure in Nominals. Nominalization and ergativity*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
- Český národní korpus – SYN2000, SYN2005, SYN2006PUB, SYN2009PUB, SYN2010, SYN2013PUB (2000/2005/2006/2010/2010/2013) [online]. Praha: Ústav Českého národního korpusu FF UK. <<http://www.korpus.cz>>.
- ENGELHARDT, M. – TRUGMAN, H. (1999): *Double Genitive Constructions in Russian*. Jerusalema: Ms. Hebrew University – Holon: CTEH.
- HAJIČ, J. et al. (2006): *Prague Dependency Treebank 2.0* [online]. Praha: Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK. <<http://ufal.mff.cuni.cz/pdf2.0>>.
- CHOMSKY, N. (1964): Degrees of Grammaticalness. In: J. A. Fodor – J. J. Katz (eds.), *The Structure of Language: Readings in the Philosophy of Language*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice Hall, s. 384–389.
- KARLÍK, P. (2002): Ještě jednou k českým deverbálním substantivům. In: Z. Hladká – P. Karlík (eds.), *Čeština – univerzálie a specifiky 4*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 13–23.
- KOLÁŘOVÁ, V. (2010): *Valence deverbativních substantiv v češtině (na materiálu substantiv s dativní valencí)*. Praha: Karolinum.
- KOLÁŘOVÁ, V. (2012): Valence dějových substantiv odvozených od sloves s předmětovým genitivem. In: S. Čmejrková – J. Hoffmannová – J. Klímová (eds.): *Čeština v pohledu synchronním a diachronním – Stoleté kořeny Ústavu pro jazyk český*. Praha: Karolinum, s. 609–614.
- KOLÁŘOVÁ, V. (2013): Agents Expressed by Prepositionless Instrumental Modifying Czech Nouns Derived from Intransitive Verbs. In: K. Gajdošová – A. Žáková (eds.), *Proceedings of the Seventh International Conference Slovko 2013; Natural Language Processing, Corpus Linguistics, E-learning*. Lüdenscheid: RAM-Verlag, s. 129–147.

- LOPATKOVÁ, M. et al. (2012): *VALLEX 2.6 – Valency Lexicon of Czech Verbs* [online]. Cit. 2014-05-13. <<http://ufal.mff.cuni.cz/vallex/2.6/doc/home.html>>.
- MIKULOVÁ, M. et al. (2005): *Anotace na tektogramatické rovině Pražského závislostního korpusu. Anotátorská příručka*. Technical Report TR-2005-28. Praha: Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK.
- MÍROVSKÝ, J. – ONDRUŠKA, R. (2009): *Netgraph – A tool for Searching in PDT 2.0* [online]. Cit. 2014-05-13. <<http://hdl.handle.net/11858/00-097C-0000-0001-4905-F>>.
- PANEVOVÁ, J. (2000): Poznámky k valenci podstatných jmen. In: Z. Hladká – P. Karlík (eds.), *Čeština – univerzálie a specifika 2*. Brno: Masarykova univerzita, s. 173–180.
- RADIMSKÝ, J. (2010): *Verbonominální predikát s kategoriálním slovesem*. Praha: Karolinum.
- RAPPAPORT, G. C. (2001): The Geometry of the Polish Nominal Phrase: Problems, Progress, and Prospects. In: P. Banski – A. Przepiórkowski (eds.), *Generative Linguistics in Poland: Syntax and Morphosyntax*. Warsaw: Polish Academy of Sciences, s. 173–189.
- SAMPSON, G. (2002): *Empirical Linguistics*. London: Continuum International Publishing.
- ŠTÍCHA, F. (2001): Kritéria gramatičnosti (Korpus jako argument a inspirace). *Slovo a slovesnost*, 62, s. 161–175.
- UREŠOVÁ, Z. et al. (2014): *PDT-Vallex: Czech Valency lexicon linked to treebanks* [online]. Cit. 2014-05-13. <<http://hdl.handle.net/11858/00-097C-0000-0023-4338-F>>.

*Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK v Praze
Malostranské nám. 25, 118 00 Praha 1
kolarova@ufal.mff.cuni.cz*